

Hoofdstuk 20a. De exegetische van Spreuken 1:1-7.

Het doel van het Bijbelboek Spreuken.

Na het inleidende vers 1 op heel het Bijbelboek Spreuken geeft Salomo in de verzen 2-6 weer wat het doel is waarom jong en oud dit boeiende Bijbelboek waarin zo veel Goddelijk en geestelijk onderwijs voor onze dagelijkse levenspraktijk te vinden is ter harte dienen te nemen. Hij doet dit door middel van het noemen van vijf redenen.

Twee redenen vinden we in vers 2 namelijk: het weten van wijsheid en tucht en het verstaan van redenen des verstands.

De derde reden vinden we in vers 3 namelijk: het aannemen van onderwijs van goed verstand, gerechtigheid, recht en billijkheden.

De vierde reden vinden we vers 4 namelijk: het geven van kloekzinnigheid aan de slechten en aan de jongeling wetenschap en bedachtzaamheid.

De vijfde reden vinden we in de verzen 5-6, namelijk: het verkrijgen van wijze raad aan wijzen en verstandigen en het verstaan van (de uitlegging van) een spreuk, woorden der wijzen en hun raadsels.

Al deze redenen worden ingeleid met de woorden “om ... te” in onze Statenvertaling en in het Hebreeuws met een infinitivus constructus of aantoonende wijs die aangegeven wordt met de letter ם en een sjewa mobile.

Spreuken 1:2. Om wijsheid en tucht te weten; om te verstaan redenen des verstands;

Citaten vanuit deze studie.

In mijn studie heb ik verschillende keren Spreuken 1:2 geciteerd. Daarover heb ik de volgende nadere opmerkingen:

In Spreuken 1:2-7 komt de stijlfiguur van de inclusio voor. Dat betekent letterlijk: insluiting. Een bepaald woord of vers wordt aan het begin van een vers(gedeelte) of aan het einde daarvan herhaald. We kunnen het vergelijken met een refrein. Het is een stijlfiguur die zowel in proza als poëzie voorkomt en zowel in het Oude als het Nieuwe Testament. Eerder noemde ik een aantal voorbeelden.

Het motto of leidend beginsel van het Bijbelboek Spreuken is de “vreeze des HEEREN”. Dit begrip is een fundamenteel theologisch kenmerk door het hele boek heen om “wijsheid en tucht” te weten. Ik kom er bij de exegetische op terug.

Over het begrip “Wijsheid” of חכמה in het Hebreeuws en alles wat ermee samenhangt heb ik uitvoerig geschreven in hoofdstuk 12.

Voor het overige verwijst ik naar de exegetische bij Spreuken 1:1.

Verwijsteksten bij de Kanttekeningen.

De verwijsteksten van de Kanttekeningen in de Statenvertaling bij Spreuken 1:2 zijn de volgende: 1 Koningen 3:12: *‘Zie, Ik heb gedaan naar uw woorden; zie, Ik heb u een wijs en verstandig hart gegeven, dat uws gelijken vóór u niet geweest is, en uws gelijken na u niet opstaan zal.’* Jeremia 2:30: *‘Tevergeefs heb Ik uw kinderen geslagen; zij hebben de tucht niet aangenomen; ulieder zwaard heeft uw profeten verteerd, als een verdervende leeuw.’* Jeremia 17:23: *‘Maar zij hebben niet gehoord, noch hun oor geneigd; maar zij hebben hun nek verhard, om niet te horen, en om te tucht niet aan te nemen.’* Jeremia 32:33: *‘Die Mij den nek hebben toegekeerd en niet het aangezicht; hoewel Ik hen leerde, vroeg op zijnde en lerende, evenwel hoorden zij niet, om tucht aan te nemen.’*

Onderstaande teksten uit het Bijbelboek Spreuken verwijzen naar andere gedeelten uit Spreuken zoals: Spreuken 2:2: *‘Om uw oren naar wijsheid te doen opmerken; zo gij uw hart tot verstandigheid neigt.’* Spreuken 4:1: *‘Hoort, gij kinderen! de tucht des vaders, en merkt op, om verstand te weten.’* Spreuken 4:13: *‘Grijp de tucht aan, laat niet af; bewaar ze, want zij is uw leven.’* Spreuken 5:1: *‘Mijn zoon! merk op mijn wijsheid, neig uw oor tot mijn verstand.’* Spreuken 6:23: *‘Want het gebod is een lamp, en de wet is een licht, en de bestraffingen der tucht zijn de weg des levens.’* Spreuken 7:22: *‘Hij ging haar straks achterna, gelijk een os ter slachting gaat, en gelijk een dwaas tot de tuchtiging der boelen.’* Spreuken 12:1: *‘Wie de tucht liefheeft, die heeft de weten-*

schap lief; maar wie de bestraffing haat, is onvernünftig. Spreuken 13:18: *'Armoede en schande is desgenen, die de tucht verwerpt; maar die de bestraffing waarneemt, zal geëerd worden.'* Spreuken 15:33: *'De vreeze des HEEREN is de tucht der wijsheid; en de nederigheid gaat voor de eer.'* Spreuken 23:12: *'Begeef uw hart tot de tucht, en uw oren tot de redenen der wetenschap.'*

We merken hierbij het volgende op: Uit de verwijzing naar 1 Koningen 3:12 blijkt volgens de kanttekenaren dat de HEERE jegens Salomo Zijn trouw verbond gestand doet ondanks de zonde van Salomo. Tevens blijkt eruit dat Salomo een uitmuntend voorbeeld is van Gods soevereiniteit.

Wanneer de HEERE met Zijn tucht komt zo blijkt uit de verwijzingen van de geciteerde teksten uit het Bijbelboek Jeremia is dat in de eerste plaats door de HEERE niet bedoeld om het ongehoorzame en hardnekkige volk te straffen maar om het tot Hemzelf terug te brengen opdat het Zijn liefde en ontferming zou ervaren. De God van de Bijbel is geen wrede God Die lust heeft om mensen te verderven maar in Christus een allergenadigste en barmhartige God Die helaas een vreemd werk moet doen wanneer Hij een menskind straft vanwege zijn hardnekkige ongehoorzaamheid, rebellie en koppig verzet. De ballingschap van Israël is door God op deze wijze uit liefde geschied. Ondanks alle verzet en vijandschap tegen Christus wil God ook vandaag ongelovigen met het heerlijkste Evangelie van redding en genade in de Zoon van Zijn eeuwige liefde confronteren opdat ze niet in het verderf komen. Op deze wijze past Johannes 3:16 precies bij de tucht in dit Bijbelboek.

Want ook uit de geciteerde aanhalingen uit het Spreukenboek blijkt bovenstaande. De tucht van ouders en vooral van vaders dient te geschieden uit liefde en is bedoeld om kinderen voor veel zonden te bewaren en hen te brengen op de weg van het leven. Hierdoor worden ze wijs tot zaligheid. Die zich er tegen (blijven) verzetten zijn niet anders dan dwazen en hebben de dood lief. Het voorbeeld van die jongeling die een hoer volgt als een os naar de slachtbank is als een bakken in zee voor jonge en oude dwazen die zich ook vandaag op alle mogelijke manier te buiten gaan aan het zogenaamde ongeremde genot in onze hedonistische cultuur.

Vertalingen en tekstgetuigen.

Ik kom nu op de door mij geraadpleegde vertalingen met transcriptie. Want van vertalingen kan men veel leren ten behoeve van de exegese.

Biblia Hebraica	:לְדַעַת חִכְמָה וּמוֹסֵר לְהַבִּין אִמְרֵי בִינָה:
Transcriptie	l ^{aa} d ^a at ch ^o km ^{aa} h w ^{oe} mw ^{oes} aar l ^{eh} aa ^b i ^{yn} 'i ^{mr} ee ^y b'i ^{yn} aa ^h
Werkvertaling	Om wijsheid en discipline te onderkennen; om woorden van inzicht te verstaan.
Septuaginta	γνώσαι σοφίαν και παιδείαν νοῆσαι τε λόγους φρονήσεως
Transcriptie	gnoonai sofian kai paideian voèsai te logous fronèseos
Vertaling	Om wijsheid en discipline te kennen en gezegden van inzicht te onderscheiden
Vulgata	ad sciendam sapientiam et disciplinam
Vertaling	Om kennis te krijgen van wijsheid en discipline
Franse vert.	Ces proverbes apprennent à l'homme à se conduire avec sagesse et à accepter les recommandations. Ils lui donnent à comprendre des paroles pleines de sens.
Vertaling	Deze spreuken leren aan de mens om zich met wijsheid te gedragen en de aanbevelingen te ontvangen. Zij geven hem zinvolle woorden te verstaan.
Duitse vert.	um zu erkennen Weisheit und Zucht, um zu verstehen verständige Worte,
Vertaling	Om wijsheid en tucht te onderscheiden, om verstandige woorden te begrijpen,
Engelse KJV	To know wisdom and instruction; to perceive the words of understanding;
Vertaling	Om wijsheid en instructie te weten; om de begripvolle woorden te bemerken;
American SV	To know wisdom and instruction; to discern the words of understanding;
Vertaling	Om wijsheid en instructie te weten, om de begripvolle woorden te onderscheiden;

Geneva Bible Vertaling	To knowe wisdom, and instruction, to vnderstand ye wordes of knowledge, Om wijsheid en instructie te weten, om de woorden van kennis te begrijpen,
Statenvertaling	Om wijsheid en tucht te weten; om te verstaan redenen des verstands;
Herziene SV	om bekend te worden met wijsheid en vermaning, om woorden vol inzicht te begrijpen,
Nieuwe Vert. Leidse vertaling	om verstandige woorden te verstaan, om de tucht aan te nemen, die dienen om wijsheid en tucht te leren, inzicht te erlangen in woorden van doorzicht
Nw. Bijbelvert. Het Boek	Ze bieden wijsheid en zijn een leidraad in het leven, verdiepen het inzicht Hij schreef deze spreuken om de mensen te leren hoe zij moesten leven. Hoe zij moesten handelen in allerlei omstandigheden.
Naardense BV	om bekend te worden met wijsheid en vermaning,- om te leren verstaan aanzeggingen vol verstand;
Willibrord vert.	daardoor kan men wijsheid leren en tucht en kan men van zinrijke woorden de zin doorgronden.

Bij deze vertalingen heb ik de volgende opmerkingen. We komen er bij de woordstudie en commentaar nader op terug.

In Biblia Hebraica zijn er geen opmerkingen bij dit vers te vinden in het tekstkritisch apparaat. In elk geval ontbreken in de Hebreeuwse tekst werkwoordsvormen niet zoals in vers 1.

Uit het overzicht van de diverse vertalingen blijkt wel hoe verschillend bepaalde woorden zijn opgevat; hetgeen natuurlijk ook gevolgen heeft voor de exegese.

De Septuaginta bijvoorbeeld spreekt van “onderscheiden” in plaats van “verstaan”.

De Vulgata laat de tweede helft van dit vers weg en betreft dit bij het volgende.

De Franse vertaling omschrijft de tekst best wel vrij: bepaalde woorden in de Franse vertaling komen in de Hebreeuwse tekst niet voor; het lijkt alsof deze vertaling zich aan het begrip van de lezers heeft aangepast.

De Engelse King James, de American Standard Version en de Geneva Bible hebben het woord voor “tucht” vertaald met “instructie”.

De Herziene Statenvertaling heeft “tucht” weergegeven met “vermaning” en “weten” met “bekend worden”; hetgeen een heel andere gevoelswaarde heeft. Bij de Woordstudie vanuit het Hebreeuws zullen we zien dat het Hebreeuwse woord voor “weten” veel dieper gaat dan “bekend worden”. Nu lijkt het alsof Salomo in Spreuken slechts informatie geeft over de wijsheid; geheel vrijblijvend.

Omdat de Nieuwe Vertaling de woorden “om kennis te hebben van wijsheid en discipline” al bij vers 1 getrokken heeft ontbreken ze bij vers 2. Bovendien lijkt de Nieuwe Vertaling de indruk te wekken dat dit “kennen” eenmalig is. Maar dat is vanuit de Hebreeuwse context onjuist.

In de Nieuwe Bijbelvertaling wordt het woord “tucht” weergegeven met “een leidraad in het leven” en lijkt het alsof de spreuken alleen bedoeld zijn om “het inzicht” van de mens te “verdiepen” alsof hij zelf door zijn zogenaamd goed verstand al inzicht heeft!

Het Boek heeft een geheel vrije interpretatie en is in wezen geen vertaling.

De Naardense Bijbel heeft “gezegden” of “woorden” weergegeven met “aanzeggingen”.

De Willibrord vertaling lijkt veel op de Franse vertaling.

Woordstudie vanuit het Hebreeuws.

Omdat in Spreuken 1:2 het Hebreeuwse verbum of werkwoord veelvuldig voorkomt moeten we iets meer schrijven over de structuur van het Hebreeuwse verbum zodat we dat niet telkens opnieuw hoeven te doen. Voorbeelden van dit Hebreeuwse verbum zijn afkomstig uit het boek van Lettinga³¹.

Het verbum dat doorgaans uit drie letters of radicalen bestaat heeft in het Hebreeuws de volgende betekenissen afhankelijk van de gebruikte Hebreeuwse stamformaties. Er zijn zeven stamformaties met alle zeven een andere betekenis van het betreffende verbum:

³¹ Zie Dr. J. P. Lettinga, Grammatica van het Bijbels Hebreeuws, Leiden, 1962, pag. 79-83.

a. qal (bijvoorbeeld: qatal). De qalvorm van het verbum heeft een actieve betekenis zowel transitief bijvoorbeeld “vangen” als intransitief bijvoorbeeld “sterk zijn”; terwijl er ook werkwoorden in de qalvorm zijn afgeleid van een nomen of naamwoord.

b. nif'al (bijvoorbeeld: niqtal; en een voorvoegsel of praefix ן). De nif'alvorm heeft een reflexieve betekenis, een mediale betekenis (het onderwerp verricht de handeling bij zichzelf), een toleratieve betekenis (de handeling wordt verdragen), een reciproke betekenis (de handeling is wederkerig) en een passieve vorm van de qal. Onderstaande voorbeelden maken duidelijk wat we daarmee bedoelen. We geven eerst het werkwoord in de betekenis van de qalvorm weer daarna die in de nif'alvorm. Reflexief: “bewaken” (qal) en “zich in acht nemen” (nif'al). Mediaal: “verzoeken” (qal) en “voor zich verzoeken” (nif'al). Toleratief: “vragen” (qal) en “zich laten vragen” (nif'al). Reciprook: “recht spreken” (qal) en “(met elkaar) een proces voeren” (nif'al). Passief: “roepen” (qal) en “geroepen worden” (nif'al).

c. pi'el (bijvoorbeeld: qittel; een verdubbeling in de middelste radicaal). De pi'elvorm heeft een intensieve, een iteratieve, een causatieve en een declaratieve betekenis van de qalvorm en wordt weergegeven met een dagesj forte of verdubbelingspunt in de middelste radicaal. Er zijn ook net als bij de qalvorm werkwoorden in de pi'elvorm die afgeleid zijn van een nomen of naamwoord. Onderstaande voorbeelden maken duidelijk wat we daarmee bedoelen. We geven eerst het werkwoord in de betekenis van de qalvorm weer, daarna die in de pi'elvorm. Intensief: “verbreken” (qal) en “verpletteren” (pi'el). Iteratief: “begraven” (qal) en “velen begraven” (pi'el). Causatief: “leren” (qal) en “onderwijzen” (pi'el). Declaratief: “heilig zijn” (qal) en “voor heilig verklaren” (pi'el).

d. pu'al (bijvoorbeeld: qoettal; ook weer een verdubbeling in de middelste radicaal). De pu'alvorm is de passieve vorm van de pi'el.

e. hitpa'el (bijvoorbeeld: hitqattel; ook weer een verdubbeling in de middelste radicaal en een voorvoegsel ה). De hitpa'elvorm heeft een reflexieve, mediale, imitatieve, reciproke en passieve betekenis en heeft grote overeenkomst met de nif'al, de qal en pi'el. Onderstaande voorbeelden verduidelijken de betekenis: Reflexief: “zich heiligen”. Mediaal: “voor zijn genoeg gaan”, “wandelen”. Imitatief: “zich als profeet gedragen”. Reciprook: “zich met elkaar meten (in de strijd)”. Passief: “geprezen worden”.

f. hif'il (bijvoorbeeld: hiqtal; en een voorvoegsel ה). De hif'ilvorm is een causatieve vorm van de qal en heeft zo een causatieve en ook een declaratieve betekenis. Er zijn ook bij deze hif'ilvorm werkwoorden die afgeleid zijn van een nomen of naamwoord. Onderstaande voorbeelden maken duidelijk wat we daarmee bedoelen. Causatief: “koning maken”. Declaratief: “voor goddeloos verklaren”.

g. hof'al (bijvoorbeeld: hoqtal; eveneens een voorvoegsel ה). De hof'alvorm is de passieve vorm van de hif'il.

לְרַעַת

Dit woord begint met het woordje לְ. Grammaticaal zou je een sjewa mobile onder de לְ verwachten: uitgesproken als l^e. Deze Hebreeuwse letter wordt doorgaans gebruikt om een infinitivus constructus in te leiden. In het Nederlands wordt dat vertaald met “om te”. Een infinitivus constructus in het Hebreeuws staat ongeveer gelijk met onze infinitivus of onbepaalde wijs van het desbetreffende werkwoord. Door elisie of het weglaten van één of meer letters ziet het woord er uit zoals het nu is. Volledigheidshalve zou het als volgt geschreven moeten zijn: l^ey^{aa}d^{a'}at; dit wordt door elisie dan l^{aa}d^{a'}at. Elisie is een kenmerk van veel poëtische teksten zoals in het Bijbelboek Spreuken. De vocaal onder de לְ of lamed is de qameets of de lange aa. De volgende letter is de ך of dalet. De vocaal onder de ך is de patach of een korte a. Het accent tussen deze en de volgende letter is de zogenaamde munah en behoort tot de zogenaamde conjunctivi die twee logisch samenhangende woorden of letters aan elkaar verbindt. De volgende letter is de ם of ayin en is aangegeven door een ׳. De vocaal onder deze letter is weer de patach. De laatste letter is de ן of tau. Het woord geef ik getranscribeerd weer met l^{aa}d^{a'}at. Het woord is een infinitivus constructus in de qalvorm.

De stam van het woord is het woord ידע. De hoofdbetekenis is: weten. Dat heeft de volgende betekenissen in de diverse werkwoordsvormen die ik onder weergeef temeer omdat het verbum vaak voorkomt.

Qalvorm: 1: weten; leren om te weten; opmerken; opmerken en zien, uitvinden, onderscheiden; onderscheid maken, onderkennen; weten door ervaring; herkennen, erkennen, belijden; overwegen. 2: (elkaar) leren kennen. 3: (intieme) omgang hebben met. 4: weten hoe iets moet worden gemaakt, vakbekwaam zijn. 5: kennis hebben, wijs zijn. 6: zich bekommeren om.

Nif'elvorm: 1: gekend zijn of gekend worden; geopenbaard worden. 2: zichzelf bekend maken. 3: waargenomen worden. 4: onderwezen worden.

Pi'elvorm: ertoe brengen om te weten.

Pu'elvorm: 1: gekend worden. 2: bekend; kennis (in het participium of deelwoord van het verbum).

Hitpa'elvorm: zichzelf bekend maken; zichzelf openbaren.

Hif'ilvorm: bekend maken; verklaren.

Hof'elvorm: bekend gemaakt worden.

De Septuaginta (γινώσκω) vat dit verbum ook op als een infinitivus maar dan als een aoristus activi die in het Grieks een handeling aangeeft die plaats vond of vindt en laat de duur ervan buiten beschouwing. Ik heb het woord vertaald met "om te kennen" zowel in het heden als ook in de toekomst. In het Nieuwe Testament wordt het woord ook gebuikt in de betekenis van "bekennen" (zie Mattheüs 1:25 en Lukas 1:34).

חָכְמָה

Dit woord begint met de letter ח. De vocaal eronder is de zogenaamde qameets chatoef die voorkomt in een gesloten lettergreep en uitgesproken wordt als een korte o. De sjewa onder de כ is een sjewa quiescens en aanduiding van een gesloten lettergreep. Daarna volgt de letter מ en de vocaal daaronder is een qameets of lange aa. Het accentteken na de מ is de munah daarna gevolgd door de letter ה. Zie bij de exegese van Spreuken 1:1. Dit woord is een substantivum of zelfstandig naamwoord. Het werkwoord waarvan het is afgeleid, is חָכַם. Het woord wordt getranscribeerd als ch^okm^{aa}h.

De hoofdbetekenis van het woord is: wijsheid; het heeft de volgende aparte betekenissen: 1. bekwaamheid (in het voeren van oorlog). 2. bekwaamheid (in bestuurlijke zin). 3. sluwheid. 4. inzicht (in godsdienstige zaken). 5. wijsheid (ethisch en godsdienstig).

Eerder hebben we aangegeven dat voor een gelovige in het Oude Testament wijsheid altijd te maken heeft met de geestelijke verhouding tot de God van Israël en dat een wijze geen bestuurlijke ambtenaar of hoveling is aan het hof van de koning maar iemand die verstandig is in God en Goddelijke zaken.

De Septuaginta vertaalt dit woord met het Griekse σοφία. Dit dekt echter niet de lading van het Hebreeuws die dit begrip gebruikt voor geestelijke zaken en niet voor filosofische zoals σοφία. Zie verder hoofdstuk 9a voor een overzicht waar het woord חָכַם (of zijn derivaten) in het Oude Testament voorkomt en hoofdstuk 12.

וּבְיָסָר

De eerste letter van dit woord is een ו, waw. De punt in deze ו is een vocaalteken die sjureq heet; de uitspraak voor ו verbonden met sjureq is "oe" (de ו spreken we in dit geval niet uit). Daarna volgt de letter מ, mem. Daarna volgt weer een ו met een sjureq. Vervolgens de letter ס, samek met daaronder de vocaal qameets en het accent atnach gevolgd door de letter ר, reesj. Er staat dus: w^{oe}m^wo^{es}s^{aa}r, oemoesaar.

De betekenis van het woord is: discipline, tucht(iging) en correctie; doorgaans van God afkomstig.

Het substantivum door ו verbonden met het vorige woord is een nomen dat afgeleid is van de stam יָסַר, jaasar en betekent "recht zetten" en "onderwijzen" (qalvorm) en "tuchtigen" en "terechtwijzen" (pi'elvorm); letterlijk: het gemoed of het lichaam binden of in de band houden.

In Deuteronomium 11:2 wordt het woord in de Statenvertaling weergegeven met "onderwijzing" en in Psalm 50:17 met "kastijding." Ook kan het vermaning of waarschuwing beteken.

De combinatie van חִכְמָה וּמוֹסֵר “wijsheid en discipline” komt in Spreuken driemaal voor: Spreuken 1:2, 1:7 en 23:23. Het woord מוֹסֵר komt zonder combinatie met “wijsheid” in Spreuken vijftienmaal voor: 5:12, 23; 6:23; 8:33; 10:17; 12:1; 13:18, 24; 15:10, 32; 19:20, 27; 22:15; 23:13; 24:32.

Het Griekse woord in de Septuaginta voor “discipline” is het woord παιδεια en betekent: opvoeding. Spreuken is, zo opgevat, bedoeld als opvoeding tot wijsheid. Als voorbeeld: verkeersregels voor een automobilist.

לְהַבִּין

De werkwoordsvorm van dit woord is een infinitivus constructus hif'il van de stam בִּין, byn en wordt vooraf ingeleid door de letter ל en een sjewa mobile. Het is het begin van de tweede reden van het doel van Spreuken. De volgende letter is de ה met daaronder de vocaal qameets of de lange aa. Onder de letter ב, bet staat de vocaal chireq of de i. Daarna volgt de letter י, yod en tenslotte de ך, de slotnun. Getranscribeerd staat er: l^eh^{aa}bⁱyn.

De ה met de qameets is de aanduiding van de hif'ilvorm van het verbum. Omdat dit verbum in wezen een tweeradicale stamvorm heeft wordt de laatste letter dikwijls verdubbeld. Om die reden spreken we in plaats van een pi'elvorm over een polelvorm en in plaats van een hitpa'elvorm over een hitpolelvorm maar in wezen is dit hetzelfde.

De hoofdbetekenis van het verbum is: onderscheiden, verstaan, begrijpen; met de volgende aparte betekenissen:

Qalvorm: 1: bemerken, bedenken, onderscheiden. 2: verstaan, weten (met de geest). 3: observeren, opmerken, acht slaan op. 4: begrip hebben, inzicht hebben.

Nif'alvorm: onderscheiden worden, intelligent, discreet.

Hif'ilvorm: 1: verstaan, inzicht hebben. 2: doen verstaan, onderwijzen, tot inzicht brengen.

Polelvorm: leren, instructie geven, verstandig.

Hitpolelvorm: hoffelijk voorkomen, opmerkzaam tonen.

De Septuaginta heeft νοησαι of een infinitivus aoristus activi. De betekenis “denken” komt ook in het Nieuwe Testament voor; zie Efeze 3:20.

אָמַר

Dit woord is een nomen van het verbum אָמַר, 'aa^am^ar. De eerste letter is een א, alef met daaronder de vocaal chireq of i. Daarna volgt de letter מ, mem gevolgd door een sjewa quiescens. Daarna volgt de ך, reesj met als vocaal de tsere of de lange ee. Als laatste het accentteken de mer^eka als aanduiding dat de volgende letter er echt bijhoort. Want de י, yod hoort bij het hele woord. Dit woord is immers een status constructus substantivi pluralis (meervoud) zoals we ook gezien hebben bij de woordstudies van Spreuken 1:1. Behalve hier komt het woord nog viermaal voor in Spreuken: 8:8; 15:26; 16:24 en 22:21. We transcriberen: 'i^mr^{ee}y.

De betekenis is: uiting, toespraak, woord, gezegde, belofte (hoewel het Oud Hebreeuws geen woord daarvoor heeft), bevel.

De Septuaginta vertaalt met λογους. Dit Griekse woord komt ook in het Nieuwe Testament dikwijls voor zoals in Handelingen 1:1; 8:21; 18:14; 19:38; 20:24; 1 Timotheüs 5:17; Hebreënen 4:13; 5:11; en in de Johanneïsche geschriften.

בִּינָה:

Dit woord is een nomen en als substantivum afgeleid van het bovenstaande בִּין. De eerste letter is ב, bet met daaronder de vocaal chireq of i. Daarna volgt de letter י, yod. Daarna volgt de letter נ, nun, met de qameets. Het accentteken naast de qameets is de zogeheten silluq met een ה, he die gevolgd wordt door de sof pasuq (:) omdat de Hebreeuwse tekst in pausa staat. Dat de ה aan het einde van het woord staat betekent dat we dit woord niet als seculier moeten opvatten maar als een geestelijk begrip en op God gericht; waarover we eerder schreven. We transcriberen het woord als bⁱyn^{aa}h.

De betekenis is: verstand; begrip; inzicht, een wijze van denken.

De Septuaginta vertaalt met de genitivus of tweede naamval van het woord φρονησις, fronèsis (zie hoofdstuk 9a).

De schat aan Schriftuurlijke kennis.

Bij Spreuken 1:2 betreft deze schat verwijzingen naar onderstaande teksten die te maken hebben met het doel waarom Salomo het Bijbelboek Spreuken geschreven heeft:

Deuteronomium 4:5-6: *'Ziet, ik heb u geleerd de inzetten en rechten, gelijk als de HEERE, mijn God, mij geboden heeft; opdat gij alzo doet in het midden des lands, waar gij naar toe gaat, om het te erven. Behoudt ze dan, en doet ze; want dat zal uw wijsheid en uw verstand zijn voor de ogen der volken, die al deze inzetten horen zullen, en zeggen: Dit grote volk alleen is een wijs en verstandig volk!'*

1 Koningen 3:9-12: *'Geef dan Uw knecht een verstandig hart, om Uw volk te richten, verstandelijk onderscheidende tussen goed en kwaad; want wie zou dit Uw zwaar volk kunnen richten? Die zaak nu was goed in de ogen des HEEREN, dat Salomo deze zaak begeerd had. En God zeide tot hem: Daarom dat gij deze zaak begeerd hebt, en niet begeerd hebt, voor u vele dagen, noch voor u begeerd hebt rijkdom, noch begeerd hebt de ziel uwer vijanden; maar hebt begeerd verstand voor u, om gerichtszaken te horen; Zie, Ik heb gedaan naar uw woorden; zie, Ik heb u een wijs en verstandig hart gegeven, dat uws gelijke voor u niet geweest is, en uws gelijke na u niet opstaan zal.'*

Spreuken 4:5-7: *'Verkrijg wijsheid, verkrijg verstand; vergeet niet, en wijk niet van de redenen mijns monds. Verlaat ze niet, en zij zal u behoeden; heb ze lief, en zij zal u bewaren. De wijsheid is het voornaamste; verkrijg dan wijsheid, en verkrijg verstand met al uw bezitting.'*

Spreuken 7:4: *'Zeg tot de wijsheid: Gij zijt mijn zuster; en heet het verstand uw bloedvriend.'*

Spreuken 8:5: *'Gij slechten! verstaat kloekzinnigheid, en gij zotten! verstaat met het hart.'*

Spreuken 16:16: *'Hoeveel beter is het wijsheid te bekomen, dan uitgegraven goud, en uitnemender, verstand te bekomen, dan zilver!'*

Spreuken 17:16: *'Waarom toch zou in de hand des zots het koopgeld zijn, om wijsheid te kopen, dewijl hij geen verstand heeft?'*

2 Timotheüs 3:15-17: *'En dat gij van kinds af de heilige Schriften geweten hebt, die u wijs kunnen maken tot zaligheid, door het geloof, hetwelk in Christus Jezus is. Al de Schrift is van God ingegeven, en is nuttig tot lering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is; Opdat de mens Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust.'*

Hierbij merken we naar aanleiding van de geciteerde tekst uit Deuteronomium op dat Spreuken alles te maken heeft met de onderwijzingen uit de תורה. Wanneer het volk die vermaningen in het land Kanaän bewaard zou hebben in de praktijk van alle dag zouden ze ook in het oog van de Israël omringende volken wijs en verstandig gebleven zijn.

Naar aanleiding van de geciteerde tekst uit 1 Koningen merken we op dat het gebed van Salomo om een verstandig hart om in de regering van zijn volk te onderscheiden tussen goed en kwaad door de Heilige Geest opgezonden tot voor Gods troon vrucht droeg. De HEERE verhoorde dit gelovige gebed. Hij schonk hem naast de gevraagde wijsheid ook rijkdom, een lang leven en vrede. Uit genade was hij zo de meest wijze man op aarde in verleden, heden en toekomst.

Naar aanleiding van de geciteerde teksten uit Spreuken merken we op dat het erom gaat wijsheid en verstand te ontvangen van de HEERE en als je deze zaken ontvangen hebt ze niet te vergeten maar lief te hebben meer dan goud of zilver. Wijsheid en verstand zijn als het ware familie van ons; dat zouden ze althans in geestelijk opzicht moeten zijn. Zelfs dwazen worden door de Opperste Wijsheid Christus Jezus opgeroepen om deze geestelijke zaken met het hart te verstaan. Wie wijsheid en verstand mist, ze zijn nog altijd te verkrijgen zonder geld en zonder prijs uit genade alleen.

Naar aanleiding van de geciteerde tekst uit 2 Timotheüs is het opmerkelijk dat Paulus aan zijn broeder dezelfde vermaning meegeeft als Salomo aan zijn lezers in Spreuken; zo werkt het Woord door.

Uitleg.

Wat opvalt bij de bestudering van dit vers is het feit dat het onderwijs van Spreuken bedoeld is voor elke man of vrouw, jong of oud. Er worden geen specifieke groepen genoemd behalve in de verzen 4-6: “slechten” (bedoeld zijn “eenvoudigen”), “jongelingen” en “wijzen”.

Voor de betekenis van het woord “weten” zie onder “Woordstudies” לָדַעַת. Het betekent hier ook “onderkennen”. Om die reden heeft de Statenvertaling hetzelfde woord in Spreuken 3:6 weergegeven met “kennen”. Het heeft een veel diepere betekenis dan alleen een bepaalde intellectuele kennis. Het woord heeft met het hart te maken in de uitdrukking: “zij hebben kennis aan elkaar”. Geestelijk betekent dit woord: het kennen voor Gods aangezicht. Ook het kennen van jezelf en van je eigen hart. Het bevindelijk kennen van God ten aanzien van je zonden en schuld en van Zijn genade in de verborgen omgang van het hart zoals Psalm 25 vers 7 berijmd zingt: *Gods verborgen omgang vinden zielen, daar Zijn vrees in woont*. Soms weten eenvoudige zielen die God bevindelijk kennen meer van God en Goddelijke zaken dan de geleerdste theoloog.

Dit werkwoord “weten” regeert twee objecten. Het eerste substantivum is het woord חִכְמָה en het tweede is het woord מוֹסֵר. Het eerste woord “wijsheid” komt vaak voor in de Oudtestamentische wijsheidsliteratuur in het algemeen en in het Bijbelboek Spreuken in het bijzonder. Ik las als omschrijving van dit woord in de kanttekeningen van onze Statenvertaling bij Spreuken 1:2 het volgende: “een vaste en grondige kennis van Goddelijke en menselijke dingen om zichzelf in geloof en leven wel te schikken”.

Deze Wijsheid is in God Die ons deze kennis in de weg van de vreeze des HEEREN wil geven waardoor wij het kwade haten en het goede beminnen. Deze Wijsheid is ook een Persoon. En deze Persoon is Christus in Wie God Zijn welbehagen heeft: Gods vermaking, Zijn voedsterling (zie Spreuken 8:31). Deze Wijsheid is ook in Christus (zie Lukas 2:40, 52). Zie verder wat ik in de hoofdstukken 9a en 12 heb geschreven.

Het tweede substantivum heb ik in mijn werkvertaling weergegeven met “discipline”. Het betekent ook: “opvoeding”, “onderwijs”, “onderricht”, “leiding” en “zedelijke vorming”. Het woord “tucht” heeft bij ons de gevoelswaarde van “straf” maar is in wezen een verenging. Oorspronkelijk betekent het woord: bevordering van het goede en bij ongehoorzaamheid bestraffing van het kwade. Zo ging het vroeger bij Salomo thuis. Zie Spreuken 4:1-2: *‘Hoort, gij kinderen! de tucht uws vaders ... dewijl ik ulieden goede leer geve, verlaat mijn wet niet’*. We merken hier dat “tucht” een zaak is van horen en niet van voelen. Er klopt een warm vaderhart achter. De kanttekeningen op de Statenvertaling stellen dat het bij het woord “tucht” gaat om “onderwijs om tot de wijsheid te geraken”. Met andere woorden: dit onderwijs is het middel tot de ware wijsheid. We mogen het woord מוֹסֵר dus ook weergeven met “middels onderwijs” in het bijzonder in het Spreukenboek (zie ook Efeze 6:4).

Spreuken 1:8 – ik loop wat vooruit op de toepassing! – zal tonen dat dit onderwijs alereerst begint bij vader en moeder thuis. Dat is hun dure roeping. Dat hebben ze plechtig voor Gods aangezicht beloofd en met een dure eed gezworen bij de Heilige Doop. Vanzelsprekend kan dat heel moeilijk zijn vooral wanneer vader nooit thuis is en moeder een drukke baan heeft. Maar mogen zij het leren door de Heilige Geest al is het met verloochening van zichzelf want het gaat om het hart van hun kinderen en de toekomst van de jeugd. Van Deursen omschrijft “tucht” als: “Gods leiding, uitgeoefend door gezaghebbende onderwijzing, vermaning en zo nodig bestraffing en kastijding. Ook door middel van ouders en andere opvoeders. Om ons verstandig te maken en op te voeden tot inzicht en zelftucht.” (pag. 54 van zijn commentaar)

Voor de ongehoorzame kan “tucht” echter lichamelijke straf betekenen; zie Spreuken 10:13; 13:24; 19:18, 25; 20:30; 22:15; 23:13-14; 26:3; 29:15, 17, 19. De manier waarop God met het ongelovige en rebelse Israël gehandeld heeft dat niet naar Zijn stem wilde horen is een baken in zee ook voor de mens van vandaag.

Wijsheid is een godsdienstige term die Salomo definieert door het gebruik van drie andere termen die dus ook religieus moeten worden verklaard namelijk discipline (vers 2), verstand (vers 2) en kloekzinnigheid (vers 4). Door discipline immers wordt iemand vanaf zijn jeugd geleerd hoe hij zich moet gedragen en wordt zijn karakter gevormd; tenminste wanneer hij zijn lessen in praktijk brengt. Het verstand leert iemand om discipline niet te verwarren met blinde gehoorzaamheid; iets dat Salomo zijn leerlingen absoluut niet leert. Maar om door het verstaan van de zaken onderscheid te maken tussen goed en kwaad en daarnaar zijn levensgedrag te richten. Daar bidt de apostel om (zie Filippensen 1:20). Kloekzinnigheid ten slotte geeft de leerling de genade

van wat discipline en verstand betekenen in zijn relatie tot anderen. Abigail is er een goed voorbeeld van (zie 1 Samuël 25:3). Christus heeft dit alles volmaakt vervuld (zie Jesaja 52:13). Want ook voor christenen is een goede relatie met ouders, kinderen, familie en in heel het maatschappelijke leven, nationaal, internationaal en mondiaal van het grootste belang (zie Efeze 5:21-6:9; Kolossensen 3:15-16).

Deze spreuken zijn verzameld tot nut en stichting van de lezer om te weten wat ware wijsheid en een goede opvoeding zijn (zie Job 28:12); ook op zedelijk gebied. Het gaat erom dat hij zich in de weg van het verstaan van woorden van inzicht in al zijn plichten wijselijk weet te gedragen om dwalingen te vermijden waarin wij gemakkelijk vallen of ons eruit kunnen oprichten wanneer we er in gevallen zijn.

Het grote doel van dit onschatbare Bijbelboek Spreuken is het onderwijs in de kennis van God (Spreuken 1:7). Salomo richt zich hierbij niet op seculiere of politieke wijsheid ofschoon er in dit boek daarvoor vele uitnemende richtlijnen te vinden zijn zoals blijkt uit Spreuken 6:1-11 (borgtocht); Spreuken 11:14 (raadgevers tot behoud van het volk); Spreuken 14:28, 34 (gerechtigheid verhoogt het volk maar de zonde is een schandvlek der natie); Spreuken 20:18 (zie ook 11:14); Spreuken 27:23-27 (landbouw en veeteelt).

In elk geval maakt deze kennis van God mensen die ontvangen en geboren zijn zonder wijsheid en discipline vanwege hun zonde voor God en die zonder deze kennis in hun dwaasheid naar het eeuwige verderf voortdollen wijs tot zaligheid en om matig en godzalig in deze tegenwoordige wereld te leven (2 Timotheüs 3:15-17; Titus 2:11-12). Overigens is dat een leven dat niemand vandaag wil en haaks staat op de hedonistische cultuur van deze tijd al dan niet christelijk gekleurd.

De levendige voorrechten die deze kennis met zich meebrengt worden uiteengezet in Spreuken 3:13-18. Dit gedeelte bevat de stijlfiguur van een inclusio die begint met "welgelukzalig" in vers 13 en eindigt met "gelukzalig" in vers 18. De diepe ernst van deze zaak wordt ons met de meeste nadruk op ons hart gedrukt als de voornaamste zaak van ons leven ja als ons leven zelf (Spreuken 4:5-9, 13). Maar hoe kunnen we wijsheid en discipline ontvangen wanneer ze van nature in ons niet gevonden worden? Er zijn daarvoor middelen voorhanden namelijk woorden en beloften van inzicht. En dat is de soort wijsheid die Salomo ons hier voorhoudt als de tweede reden waarom hij dit Bijbelboek geschreven heeft. Want deze spreuken zijn gemaakt, geschreven en uitgegeven om mensen bekend te maken met en te onderwijzen in wijsheid en kennis niet alleen in morele zaken maar ook inzake God en Goddelijke zaken.

De spreuken van Salomo hebben ongetwijfeld ook een ethische component. Ze bevatten de beste morele waarden in de hele wereld. Ze zijn niet overgenomen uit de geschriften van heidense dichters en filosofen. Daarnaast hebben ze een politieke component namelijk om koningen en burgerlijke leidslieden te onderwijzen. En ze hebben een economische component om mannen en vrouwen, ouders en kinderen, werkgevers en werknemers regels mee te geven die het waard zijn om ter harte te nemen. Een jongeman vertelt zo las ik ergens: "Ze hebben mij zomaar de wereld ingeschopt onvoorbereid." Hij had geen onderwijs ontvangen, geen levenswijsheid geleerd en geen leiding genoten hoe hij moest handelen in alles wat hij op zijn levenspad zou ontmoeten. Iedereen heeft lering nodig om zo kennis te ontvangen en wijze besluiten te kunnen nemen. Het is een proces dat nooit eindigt; het gaat door ook als we al levenswijsheid verworven hebben. Doel is mensen van alle leeftijden, van alle tijden en van alle plaatsen deze praktische levenswijsheid mee te geven.

Deze spreuken zijn echter bovenal bedoeld om te onderwijzen in geestelijke en evangelische wijsheid en kennis aangaande de HEERE Jezus Christus, de wijsheid van God, de weg des levens en de zaligheid door Hem tot het eeuwige leven. Deze en volgende spreuken lijken synoniemen en betekenen vaak hetzelfde opdat mensen onder Gods zegen wijs woren tot zaligheid. Afzonderlijk genomen benadrukken "wijsheid" theoretische kennis en "discipline" kennis die men in de praktijk leert.

Zoals al eerder uiteengezet bestaat een enkele spreuk in een vers uit verschillende korte, tweeledige, parallelle woorden of uitdrukkingen. We noemen dat een bicolon. Een colon is in de Hebreeuwse poëzie een onderdeel van een versregel. Twee onderdelen in zo'n versregel heet een bicolon. Zo is vers 2 opgebouwd uit een bicolon namelijk: "om wijsheid en tucht te weten" (in de eerste colon) en "om te verstaan redenen des verstands" (in de tweede colon). En in de Oud-

testamentische wijsheidsliteratuur legt de eerste colon de tweede colon nader uit of omgekeerd. We mogen dus concluderen dat in de eerste colon het woord “weten” vergeleken moet worden met het woord “verstaan” in de tweede colon en de woorden “wijsheid en tucht” in de eerste colon vergeleken moet worden met de woorden “redenen des verstands” in de tweede colon. Deze “redenen des verstands” zijn een nadere uitleg van de spreuken in vers 1.

Het woord “verstaan” הָבִין in de Hebreeuwse tekst komt van het woord בִּין zoals eerder uiteengezet. Het komt meer dan 160 maal voor in het Oude Testament en vaak in de wijsheidsliteratuur. Dit woord regeert een object dat uit twee woorden bestaat אָמַרְי בִּינָה woorden van inzicht. Anders gezegd in het licht van bovenstaande alinea heeft ook het woord “verstaan” een geestelijke betekenis net als het woord “weten” en is in elk geval niet in de allereerste plaats van intellectuele aard. Tevens blijkt dat de woorden אָמַרְי בִּינָה betekenen dat we daardoor “wijsheid en discipline” krijgen.

Heel vaak komt de samenhang van de woorden “verstaan” en “weten” in de Oudtestamentische wijsheidsliteratuur voor (in Job en Spreuken meer dan honderdmaal tegen minder dan honderdvijftigmaal in de overige Oudtestamentische Bijbelboeken). Tevens valt de parallel tussen חִכְמָה en בִּינָה in Jesaja 11:2a op te merken. Daar wordt van Christus geprofeteerd: *‘en op Hem zal de Geest des HEEREN rusten, de Geest der wijsheid en des verstands’*. Zo spreekt Spreuken 1:2 dus eigenlijk al van Christus.

In elk geval zijn deze woorden scherpzinnig en vloeien voort uit een goed verstaan en een kloek inzicht in de zaken die ertoe doen. Daardoor zijn we in staat onderscheid te maken tussen licht en duisternis, waarheid en leugen, echt en vals, zin en onzin, demagogie en oprechtheid, droom en werkelijkheid, leven en dood; in het bijzonder waar het de evangelische leerstukken betreft die een natuurlijk mens niet maar een geestelijk mens wel verstaat door de leiding van de Heilige Geest. Door deze Geest weet hij duisternis, leugen, valsheid, onzin, demagogie, droom en dood te verwerpen en licht, waarheid, echtheid, zin, oprechtheid, werkelijkheid en leven te verkiezen; zeker waar dit het leven voor Gods aangezicht aangaat in de praktijk van alle dag.

Toepassing.

Het is van belang na te gaan waartoe de spreuken en gelijkenissen in dit Bijbelboek dienen. Vers 2 noemt immers twee redenen. Ze zijn door Gods Geest en voorzienigheid aan de Kerk nagelaten *‘om wijsheid en tucht te weten; om te verstaan redenen des verstands’* We hebben gezien dat deze twee woorden “weten” en “verstaan” vaak naast elkaar worden gebruikt. Als voorbeelden noem ik Daniël 1:4 en Nehemia 10:28. Velen weten maar weinigen oordelen over wat zij weten. Het woord “weten” betekent: kennen of door lering gewaar worden; en het woord “verstaan”: bemerken en maken dat een zaak onderscheiden gekend wordt (zie Job 6:24).

Vanuit het Woord kunnen we onder “verstaan” vier zaken duiden. Vanuit 1 Korinthe 2:14-15 betekent “verstaan”: vergelijkenderwijs overleggen. In de tweede plaats betekent het vanuit 1 Koningen 3:9: onderscheid maken tussen wat goed en verkeerd is. Daar bad Salomo om en de HEERE verhoorde zijn gebed. Het Bijbelboek Spreuken is daarvan het bewijs. Vanuit 1 Kronieken 28:9 betekent het in de derde plaats: vast en zeker kennen. Dat wordt van de HEERE gezegd. En ten slotte betekent het vanuit Daniël 1:17: ervaren.

Hoewel we ook in het Spreukenboek sporen vinden van seculiere wijsheid wordt onder “wijsheid” een heilige en geestelijke wijsheid verstaan die gelegen is in een oprechte kennis van God en van zichzelf, die eigen is aan een wedergeboren mens en in de weg van de middelen weet waar deze wijsheid te verkrijgen is tot zijn of haar eeuwige zaligheid. Wie heeft de wijsheid in het binnenste van de mens gezet vraagt Job (zie Job 38:36). Het is God, de Wijsheid Zelf en de Bronader van alle geestelijke wijsheid Die tot dat doel Zijn Woord gegeven heeft om daaruit wijsheid te weten (zie Deuteronomium 4:6). De weerslag daarvan vinden we in Spreuken waarin de Opperste Wijsheid, Jezus Christus Zelf spreekt. Dat is inderdaad ware Godgeleerdheid.

Het woord “tucht” betekent ten eerste: gematigheid, iemand in goede orde brengen, zijn plicht voor houden; in het Grieks σωφροσύνη. Zie daarvoor Deuteronomium 11:2. Want zo heeft de HEERE gedaan om Zijn volk zijn rechte plicht voor te houden of te bestraffen indien het deze plicht niet doet. Het woord betekent ten tweede: een gematigde gemoedseigenschap waardoor men niet afwijkt van de ware weg. Ten derde betekent het ook tuchtiging en kastijding; in het Grieks παιδεία zoals de Septuaginta vertaalt. Dat zal de reden zijn waarom het woord “tucht”

bij ons als een woord voor bestraffing gebruikt wordt. In de vierde plaats betekent het: een straf tot voorbeeld voor anderen. Er is in dit verband geen grotere straf dan die welke Christus in de uiterste benauwdheid des doods vanwege onze zonde en ongerechtigheid geleden heeft voor het oog van de hele wereld (zie Psalm 69:5). Want Hij heeft dit alles niet geleden voor Zijn eigen zonden – die had Hij niet – maar Hij heeft die voldaan voor de zonden der mensen en zo God geheiligd Die te rein van ogen is om het kwade te aanschouwen. Op die manier heeft deze Rechtvaardige goddelozen gerechtvaardigd in deze weergaloze מוסר aan het kruis van Golgotha. Zo zien we nogmaals hoezeer Spreuken 1:2 verwijst naar Christus.

In een meer bredere betekenis duidt het woord “tucht” ook aan dat men een ander dwingt om zijn plicht te houden zoals bijvoorbeeld in Spreuken 7:22. Salomo noemt in deze tekst het voorbeeld van een jongeman die verleid wordt door een overspelige vrouw en haar slaafs na volgt. In het Nieuwe Testament gebruikt Paulus dit woord om zijn geliefde zoon Timotheüs ernstig te vermanen om geen water bij de wijn van het Evangelie te doen uit vrees voor de wereld (2 Timotheüs 1:7). Met het oog op deze “tucht” in al zijn betekenissen heeft Salomo het Spreukenboek geschreven.

Ook het tweede gedeelte “om te verstaan redenen des verstands” vatten we op die manier op. Het gaat hier om redenen of woorden die inzicht vereisen om zo tot een juist oordeel te komen en de zaken te doorgronden (zie Spreuken 28:11 en 1 Kronieken 25:8). Wie deze spreuken zo leest en herleest leert ze begrijpen en kan ze ook met scherpzinnige woorden en daden toepassen. Jozef die de dromen van Faraö verstond en uitlegde kon de koning van Egypte via zijn “redenen des verstands” goede raad geven zodat er voldoende koren was in Egypte. Zo redde hij zijn geslacht van de hongerdood en werd hij uit Gods soevereine genade “Zafnath Paäneah” en zo type van de ware Zafnath Paäneah, onze HEERE Jezus Christus; niet slechts van een enkel volk maar van een schare die niemand tellen kan.

We noemden eerder dat Salomo niet te vergelijken is met allerlei heidense filosofen, dichters en redenaars uit de Oudheid. En die zijn er in grote getale geweest. We denken aan Orpheus, Pythagoras, Menander, Apulejus, Homerus, Linus, Hesiodus, Plato, Demosthenes, Horatius, Gellius, Cicero en Aesopus. Spreuken van heidenen zijn producten van menselijke hersenschimmen en vaak op het randje maar de spreuken van Salomo zijn van God. Deze Salomonische spreuken behelzen zaken die ons menselijk verstand niet kan bevatten. Ze zijn het zuivere Woord Gods en wij hoeven niet bang te zijn dat we daardoor smetten in onze ziel zullen oplopen. In deze spreuken klinken vermaan, waarschuwing en troost. Ze leren wat de ware Wijsheid is en hoe deze verkregen wordt. Ze raden alle mensen aan daarnaar te staan. Ze leren het geloof en oprechte dienst van God, de liefde tot God en tot de naaste. Ze prijzen deugden aan en verbieden ondeugden. Ze tonen welke beloningen vromen ontvangen en welke straffen goddelozen.

Inderdaad hebben wij alle reden God te verheerlijken voor Zijn onverdiende genade want wij hebben Gods onfeilbaar en zaligmakend Woord ontvangen dat zo kostelijk en dierbaar is dat het onze zielen kan zalig maken. Want dit Woord laat ons zien dat Jezus is de Christus, de Messias Gods (zie Openbaring 19:10 en 2 Timotheüs 3:16-17). 2 Petrus 1:19 betuigt: *‘En wij hebben het profetische woord, dat zeer vast is, en gij doet wel, dat gij daarop acht hebt, als op een licht, schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte, en de morgenster opga in uw harten.’* Nalatigheid in het lezen en onderzoeken van Gods Woord betekent: verval van kerk en godsdienst, afgoderij, afval van God, ongebondenheid ook op zedelijk gebied en herinvoering van heidense gebruiken. We leven er midden in. De spreukendichter waarschuwt ons daarvoor.

Want wij geloven dat alle Schrift door God is ingegeven. Dat geldt dus ook voor het Bijbelboek Spreuken. Lees daarom dit boek naarstig! Vertrouwen we erop terwijl wij deze regels, gelijkenissen, voorbeelden, vermaningen en vertroosting lezen dat ze woorden zijn van de Heilige Geest, dat God ons roept en dat Jezus Christus, de Opperste Wijsheid door Zijn eeuwige Godheid en generatie ons hier voortdurend aanspreekt opdat we toenemen in heilige vreeze en ontzag, Hem volgen en wijs worden tot zaligheid (zie Spreuken 8:32-34 en 23:19).

Maar wee diegenen die lichtvaardig in hun dagelijkse gesprekken deze Goddelijke spreuken bespotten en belachelijk maken (zie Jeremia 6:10-12). Wat is dat anders dan Gods Naam vloeken? Ondanks Zijn lankmoedigheid en genade (zie Jesaja 63:8-9) kan de Opperste Wijsheid dan geen voorspraak zijn voor hen die met Zijn Woord spotten.

Maar wij die deze Goddelijke spreuken lezen en in Gods Naam horen spreken mogen met heilig ontzag zeggen: Spreek, HEERE, want Uw dienstknecht hoort (zie Psalm 85:9). Deze Goddelijke raadsels zijn door de Heilige Geest uit Zijn binnenkamers aan de allerwijste koning bekend gemaakt en bevatten Goddelijke wijsheid om ons leven daarnaar te richten en Zijn wil tot onze zaligheid en eeuwig geluk duidelijk te maken opdat we in ware deugden en rechte zeden zullen wandelen. Van onszelf zijn wij zeker dwaas als beesten zonder verstand. Maar daarom hebben wij deze spreuken zo nodig die God ons gegeven heeft om Hem te kennen en de hemel op aarde (zie Johannes 17:3); om in wijsheid en voorzichtigheid onze gedachten gevangen te leiden tot de gehoorzaamheid van Christus (zie 2 Korinthe 10:5).

Ondanks zijn zonden heeft de HEERE Salomo de genade gegeven de tijd uit te kopen om dit boek te schrijven. Hij heeft zich als een prediker getoond om de mensen van alle ijdelijke wereldse zaken af te brengen en tot bekering te vermanen. Hij schaamde zich niet zoals de groten der aarde om deze heilige dingen te schrijven. De Opperste Wijsheid Die dit Woord uit Spreuken gesproken heeft zal alle verachters van Zijn Naam oordelen. En dat doet Hij via Zijn heiligen want de heiligen zullen de wereld oordelen.

Wat ons aangaat laat ons uit deze gelijkenissen van Salomo voor het eerst en opnieuw leren van de Wijsheid Gods, Gods Zoon Die geworden is uit het zaad van David. Laat ons door Hem de raad van God leren kennen, het Verbond des vredes dat Hij van eeuwigheid met Zijn Vader is aangegaan tot glorie van Zichzelf en tot onze eeuwige behoudenis niettegenstaande dat wij zondaars zijn (zie Jesaja 55:3-4). En laat ons op dit fundament de vermaningen uit dit boek ter harte nemen en daarvan niet afwijken. Dat zal een medicijn voor onze ziel wezen.

Veel mensen jagen met grote ijver allerlei ijdele boeken na waarin hun ziel geen vertroosting vindt. Maar de Spreuken Gods door Salomo en anderen geven ons kennis van de Drieënige God en het eeuwige testament dat de Vader met de Zoon gemaakt, door de Zoon in Zijn bloed geratificeerd en door Zijn Geest verzegeld heeft in deze Goddelijke spreuken. Zo krijgen we kennis van de manier waarop God door ons geëerd wil worden in gemeenschap met Christus en verloochening van onszelf (zie Filippensen 3:8-9).

Laat ons er dan ook goed op letten dat wij met heilig ontzag ingenomen zijn met alle Goddelijke schriften en ook met die van Salomo omdat het God, de Opperste Wijsheid en de Heilige Geest is Die daardoor tot ons spreekt. Veel mensen vinden het een groot voorrecht om met onze koning te spreken maar hier spreekt de Wijsheid tot ons Die ons de zaligmakende wijsheid zoekt in te prenten en ons gebiedt naar Hem te luisteren (zie Spreuken 8:5-6, 14-15).

De apostel Petrus schrijft in 2 Petrus 1:4b-10. *'Opdat gij door dezelve der goddelijke natuur deelachtig zoudt worden, nadat gij ontvloeden zijt het verderf, dat in de wereld is door de begeerlijkheid. En gij, tot hetzelve ook alle naarstigheit toebrenghende, voegt bij uw geloof deugd, en bij de deugd kennis, en bij de kennis matigheit, en bij de matigheit lijdaamheit, en bij de lijdzzaamheit godzaligheit. En bij de godzaligheit broederlijke liefde, en bij de broederlijke liefde, liefde jegens allen. Want zo deze dingen bij u zijn, en in u overvloedig zijn, zij zullen u niet ledig noch onvruchtbaar laten in de kennis van onzen HEERE Jezus Christus. Want bij welken deze dingen niet zijn, die is blind, van verre niet ziende, hebbende vergeten de reiniging zijner vorige zonden. Daarom, broeders, benaerstigt u te meer, om uw roeping en verkiezing vast te maken; want dat doende zult gij nimmermeer struikelen.'*